

Георг Гайм

ВІЧНИЙ ДЕНЬ

З німецької переклав Максим Солодовник

Eisenturm
Полтава
2020

Георг Гайм

ВІЧНИЙ ДЕНЬ

Видатний німецький поет, котрий встиг проявити себе також у прозі й драматургії, провідна постать раннього експресіонізму Георг Гайм так писав про себе у щоденнику восени 1910 року: "Бодлер. Верлен. Рембо. Кітс. Шеллі. Я справді вірю, що лиш я один з-поміж німців смію ступити у тіні цих божеств – без задушливого збліднення та слабкості."

Георг Гайм трагічно загинув під час прогулянки на ковзанах 16 січня 1912 року, намагаючись врятувати від загибелі свого друга Ернста Бальке.

Перед вами – перша повноформатна і єдина прижиттєва збірка автора, вперше повністю перекладена й видана українською мовою.

Усі права застережено.

Заборонено відтворювати чи переробляти будь-яку частину цього видання без письмового дозволу перекладача і видавництва. Будь-які спроби порушення закону будуть переслідуватися в судовому і позасудовому порядку.

Перекладено з опорою на архівні матеріали за виданням: Georg Heym – Der ewige Tag. – Leipzig: Rowohlt Verlag, 1911.

У дизайні обкладинки використано картину знаменитого польського художника Здзислава Бексінського (Zdzisław Beksiński, 24.02.1929 – 21.02.2005).

© Максим Солодовник, переклад з німецької, 2019 -2020
© Eisenturm, дизайн, верстка, PR, 2020



Георг Гайм

(30.10.1887 – 16.01.1912)

Georg Heym

DER EWIGE TAG

Rowohlt Verlag
Leipzig
1911

ЗМІСТ :

BERLIN I / БЕРЛІН I ...	8
BERLIN II / БЕРЛІН II ...	9
LAUBENFEST / ДАЧНЕ СВЯТО ...	10
DIE ZÜGE / ПОТЯГИ ...	11
BERLIN III / БЕРЛІН III	12
DER HUNGER / ГОЛОД ...	13
DIE GEFANGENEN I / АРЕШТАНТИ I ...	14
DIE GEFANGENEN II / АРЕШТАНТИ II ...	15
DER GOTT DER STADT / БОГ МІСТА ...	16
DIE VORSTADT / ПЕРЕДМІСТЯ ...	17
DIE DÄMONEN DER STADTE / ДЕМОНИ МІСТ ...	19
DER BLINDE / СЛІПИЙ ...	21
DIE TOTE IM WASSER / ПОТОПЕЛЬНИЦЯ ...	22
DER SCHLÄFER IM WALDE / СНОВИДЕЦЬ У ЛІСІ ...	23
«BIST DU NUN TOT?..» / «І ТИ ВЖЕ МЕРТВА?..» ...	24
NACH DER SCHLACHT / ПІСЛЯ БИТВИ ...	26
DER BAUM / ДЕРЕВО ...	27
LOUIS CAPET / ЛУЇ КАПЕТ ...	28
MARENGO / МАРЕНГО ...	29
ROBESPIERRE / РОБЕСП'ЄР ...	30
STYX / СТИКС ...	31
WOLKEN / ХМАРИ ...	33
GRUFT / СКЛЕП ...	35
DIE HEIMAT DER TOTEN / БАТЬКІВЩИНА МЕРЦІВ ...	36
DER FLIEGENDE HÖLLANDER / ЛЕТЮЧИЙ ГОЛАНДЕЦЬ ...	39
APRIL / КВІТЕНЬ ...	42
SONNWEIHTAG / НАЙДОВШИЙ ДЕНЬ ...	42
DIE RUHIGEN / СПОКІЙНІ ...	43
COLUMBUS / КОЛУМБ ...	44
GEGEN NORDEN / НА ПІВНОЧІ ...	45
DER WINTER / ЗИМА ...	46

DER ABEND / ВЕЧІР ...	47
HERBST / ОСІНЬ ...	48
FRONLEICHNAMSPROZESSION / ХРЕСНА ХОДА ...	49
DER TAG / ДЕНЬ ...	51
DER TOD DER LIEBENDEN / СМЕРТЬ ЗАКОХАНИХ ...	53
OPHELIA / ОФЕЛІЯ ...	55
DIE PROFESSOREN / ПРОФЕСОРИ ...	57
DAS FIEBRSPITAL / ІНФЕКЦІЙНИЙ ШПИТАЛЬ ...	58
DIE SCHLÄFER / СПЛЯЧІ ...	61
SCHWARZE VISIONEN / ЧОРНІ ВИДІННЯ ...	63

БЕРЛІН I

Просмолені діжки котилися від порогів
Темних складів на високих баржах.
Буксири тягнули їх і грива диму
Випадала сажею на масляні хвилі.

Два пароплави з оркестрами
Ламали труби об вигини мостів.
Дим, сажа й сморід випадали
На стічну воду з дубильних заводів.

На всіх мостах, попід якими буксир
Тягнув нас, сигнали лунали,
Наростаючи, мов барабан серед тиші.

Ми відчепились і стали повільно тягнутись
Каналом в бік парку. Ми бачили нічний маяк,
Який гігантським димарем здіймався над ідилією.

БЕРЛІН II

Високе узбіччя, на якому лежали ми,
Було білим від пилу. Бачили в тисняві
Юрби, потоки людські,
А в присмерку вдалині височіла столиця.

Нашпиговані людом, фіакри сунули
Крізь натовп із прапорцями з паперу.
Омнібуси, повні всередині й зверху,
Авта, курява й клаксони —

В гігантське море з каменю.
Та західніше на довгій дорозі —
Філігранні, безлисті крони дерев.

Сонце круглим м'ячем звисало із небокраю,
Червоне проміння стріяло в вечірній шлях,
На кожній голові лежала світлова примара.

ДАЧНЕ СВЯТО

Ліхтарики, немов барвисті грона винограду, —
На довгих шнурах над маленькими клумбами,
Над зеленими парканами, і з високих стовпів
Сяють крізь листя електробоби.

Гудуть голосами вузьенькі стежки.
Музика барабанів і мідних труб.
Злітають перші ракети
І вибухають срібним дощем угорі.

Попід травневим деревом кружляють пари
Під незграбний мотив скрипаля,
Юрба дітей стоїть в зачудуванні.

У синьому вечорі стоять далекі хмари,
Немов дельфіни із рожевими плавцями,
Що сплять серед моря самотності.

ПОТЯГИ

Димові хмари — рожеві як день весняний, —
Котрі похапцем викидають чорні легені потягів,
Що мчать надпотужним потоком униз,
І кожен, мов айсберг — стукіт і скрип.

Зимовий день на просторах низовини
Зблискує вдалині червоним вогнем і золотим
Сніговим кристалом , рівнинами, де сонця
Вогненний м'яч тоне в сутінках і лісах.

Потяги гуркочуть на насипах і дамбах,
Котрі втікають в ліси, змагаючись з шлейфом дня.
Здіймається їхній дим, неначе полум'я ватри.

Східного вітру дзьоб виривається в світло
Вгорі, ніби золотоперий могутній грифон,
Що мчить повногрудо у присмерк.

БЕРЛІН III

Димарі стирчать між небом і землею
В зимовий день несуть тягар свій —
Похмурий палац чорних небес.
Неначе сходи золоті палає нижній край.

Удалині поміж голих дерев, самотніх будинків,
Парканів і сараїв, де Місто іде на спад
І крижаними рейками натужно суне геть
Довгастих товарняк, —

Там стримить цвинтар для бідних, чорний,
Плита за плитою, і мертві дивляться зі своєї діри
На присмерк багрянний. У нього смак міцного вина.

Сидять пліч-о-пліч вздовж стіни,
Посипаючи сажею свої голі скроні,
Під мотив Марсельєзи, старої пісні бойовиків.

ГОЛОД

Він керує собакою, блокуючи
Його червону пашу. Синій язик,
Вивалений назовні. Пес качається у поросі,
Вигризаючи з піску пересохлі травинки.

Його порожнє горло – як велика брама,
Крізь яку просочується вогонь – повільно, по краплі,
Випалюючи йому шлунок. А далі якась рука кригою
Обдає гарячий стравохід.

Він бредє крізь дим. Сонце – лиш пляма,
Червоне жерло печі. Зелений півмісяць
Танцює йому в очах. І раптом зникає.

Зяє чорна діра, крізь яку витріщається холод.
Пес падає навznak, іще відчуваючи, як жах
Залізними кулаками стискає йому горлянку.

АРЕШТАНТИ I

Дрібною риссю вздовж розбитої дороги
Арештантський загін марширує «додому»
Через голі поля – у велику могилу,
Якою бійня виглядає в сірій млі.

Свище вітер. Співає буря. Перед ними
Заблукано віється жмуток строкатого листя.
Сторожа – позаду колони. Брязкіт ключів
У зв'язках тугих на формених куртках.

Розчиняється брама широка до будівлі-гіганта –
І знову її замикають. Денна червона іржа
Захід вкриває. У тьмяно-непевній блакиті
Зірка дрижить у гіркому морозі зими.

Пара дерев у сутніках вздовж дороги,
Їхні стовбури – скорчені та роздуті,
Як у каліки ріг на лобі чорний і кривий,
Міцно водночас здіймаючись вгору.

АРЕШТАНТИ II

Уздовж двору тупочуть у колі вузькім.
Їхній погляд блукає холодним простором.
Погляд шукає поле, шукає дерево –
І відстрибує назад від білизни голих мурів.

Немов у млині обертається колісний механізм,
Так їхні кроки накручують чорний слід.
І як потилиця з чернечою тонзурою
Середина двору – блискуча, гола.

Дощ накрапає на їхні короткі куртки.
Вони дивляться сонно на сіру стіну вгорі,
Де маленькі віконця з коробками,
Наче чорні стільники у вулику бджіл.

Їх женуть, неначе овець на стрижку.
Сірі спина тирлюються в стійлі.
І деренчливо зі сходів надвір –
Тупе відлуння дерев'яних капців.

БОГ МІСТА

Він розсівся на будинках цілого кварталу.
Чорні вітри купчаться довкола його чола.
Поглядом, сповненим люті, споглядає далі,
Де крайні будинки самотою губляться у полях.

Вечірньою загравою блищить Ваалове черево,
Великі міста колінкують довкруг нього.
Дзвонів церковних незліченне число
Плещуть в бік нього із чорних веж моря.

Неначе танець корибантів, гуркоче музика
Мільйонів уздовж міських вулиць.
Трубний дим, хмари над фабриками
Здіймаються до нього, блакитні ніби ладан.

Негода тліє в його очницях.
Темний вечір ніч заглушила.
Коршаками кружляють бурі
Із його шевелюри, здибленої у гніві.

Він витягує в морок свій кулак м'ясника.
Він стрясає ним. І море вогню мчить
По вулицях, гарячим чадом
Вижираючи будинки аж до пізнього ранку.

ПЕРЕДМІСТЯ

У їхньому кварталі, серед гівен провулків,
Де Місяць великий продирається крізь імлу,
Обвисло тонучи у низькуватому небі,
Немов здоровенний череп, білий і мертвий, –

Там сидять вони теплої літньої ночі
Перед їхніми норами чорного підземелля,
У лахмітті, що розпадається в пил,
Являючи зору опухлі утроби.

Тут зяє паща, беззубо рвучись.
Тут культями чорними здіймаються руки.
Божевільний лепече глухо-нутрянну пісню,
Де стариганове тім'я біліє проказою.

Граються діти із переламаними кінцівками.
Скачуть удалині, мов ті блохи, на милицях
Шкутильгаючи, завзято випрошуючи
Грошика у німісцевого перехожого.

Із підвального генделя смердить рибою,
Жебраки там злісно втикають на купи кісток.
Вони підгодовують тельбухами сліпця,
Він спльовує це на чорну тканину сорочки.

Старигани вгамовують хіть своїх бабів
У канавах, під відблисками тьмяних ліхтарів.
У трухлявих колісках постійно пишцать
Немовлята худі, їм бракує в'ялої цицьки.

Сліпий на широкій чорній підстилиці
На шарманці накручує «Карманйолу»,
Під неї танцює кульгавий з перебинтованою стопою,
Дзвінко побрязкуючи кастаньєтами у долоні.

З глибоких дір хитко дивають найстаріші,
На їхні лоби припасовано ліхтарики,
Немов у шахтарів. Древні заволоки
З руками як костури, худі та кістляві.

Наближається ранок. Лунко дзвони скавчать
До служби всім збідованим грішникам.
Відчиняється брама. У темній прочілі
Мигтять голови євнухів – заспані, зморщені.

Над сходами крутими майорить панський стяг –
Мертва голова із двома кістками уперехрест.
Зазираєш – і побачиш охоплених сном,
Там, де пекельний аркан розметав їх.

На брамі міській марнославний курдупель
Надуто блатує в червоних шовках тужурки,
Задивившись угору, у неба зелений дзвін,
Де нечутно мчать метеори один за одним.

ДЕМОНИ МІСТ

Вони мандрують крізь ніч різних міст,
Котрі вигинаються вороним попід їхніми кроками.
Довкола їхніх підборіддь, немов моряцька борода, –
Хмари, чорні від диму й вугільної сажі.

Колишуться довгими тінями в будинковому морі,
Гасячи ліхтарні шеренги.
Важким туманом наповзають на бруківку,
Обмацуючи повагом будинок за будинком.

Однією ногою – серед майдану,
Друга коліном впирається у дзвіницю,
Вони здіймаються там, де падає чорний дощ,
Насвистуючи у сопілки в хмарах бурі.

Під їхніми ногами в'ється рітурнель
Міського моря з музикою горя,
Величною заупокійною. То тьмяно, то яскраво
Змінюється тон, здійсмається у морок.

Вони приходять до річки, яка чорно й широко,
Немов плазун зі спиною в жовтих плямах
Від ліхтарів, печально перекочується в темряву,
Котра вкриває собою все небо.

Вони схиляються важко над парапетом,
Простягаючи руки свої в людську юрбу,
Як фавни, котрі на болотній межі
Риються лапами у багнюці.

Один з них підводиться. Білий Місяць
Прикриває чорною маскою. Ніч,
Неначе свинець, осідаючи з темного неба,
Затискає будинки глибоко у шахту мороку.

Плечі міста тріщать. Лускає дах,
З-під якого рветься червоний вогонь.
І вони розлаписто сидять на покрівлі,
Волаючи, неначе коти, до неба.

У кімнаті, вщерть сповненій мороками,
Волає породілля у своїх муках.
Її міцне черево височіє над подушками,
Довкола неї — височенні чорти.

Вона тремтливо вчепилась у койку.
Кімната дрижить від її крику,
Проривається плід. Лоно зяє червоним
І довго кровоточить, роздерте навпіл.

Шиї дияволів, немов у жирафів, ростуть.
Дитина народжена без голови.
Матір тримає її перед себе. Спину морозить
Страх лапою жаби, коли вона осідає назад.

Лише демони більшають до гігантів.
Сонним рогом вони роздирають небо в багряне.
Гримить землетрус в надрах міст
Попід копитами їхніми, оплавленими вогнем.

СЛІПИЙ

Його виштовхують за садові ворота.
Там він не заважає своїм ниттям.
«На небо поглянь!». Він самотній.
Очі його блукають.

Очі у нього мертві. «О, де воно, яким
Є воно, небо? І де його блакить?
О блакить, чим ти є? Завше м'яке і грубе
Відчуває моя рука, але колір — ніколи.

Ані пурпурно-червоного моря. Ані золота
Полудня у полях, ані вогненного спалаху,
Ані блиску коштовного каменя,
Ані кучерів довгих — струменем через гребінь.

Жодного разу — зірок. Жодних лісів, весни
І її троянд. У ночі могильній — завжди
Морок багряний, котрий приводить
Мене у сповнений жахом піст.»

Його поблякла голова височіє мов лілія
Понад худою шиєю. У пересохлому горлі
Круглим комом перекочується кадик.
Очі заледве помітні з вузьких щілин,

Неначе гудзики білі. Адже промінь
Ясного полудня для мертвих не є страшним.
Небо занурюється у згасле світло,
Відображаючись у свинцевім опалі.

ПОТОПЕЛЬНИЦЯ

Щогли височіють при сірій стіні,
Ніби випалений ліс на світанку,
Чорні мов шлак. Мертва вода
Втупилась у склади, покинуті та гнилі.

Глухим сплеском повертається приплив
Уздовж набережної. Нічні помії міста
Виливаються білою плівкою в річку
І труться у доках об борт пароплава.

Бруд, овочі, папір — щільною масою,
Так проривається гівно крізь труби.
За ними — біла сукня для танців,
Масний блиск голої шиї, свинцево-бліде лице.

Тіло перекидається. Надувається вітром
Сукня, неначе білий корабель.
Мертві очі розкриті широко й сліпо
В бік неба, сповненого рожевих хмар.

Фіолетові води дрібно тремтять —
Водяні щури підсідають, населяючи
Блідий корабель. І він гордо пливе,
Повен сірих голів і чорних шкур.

Померла сумирно іде під вітрилом геть,
Гнана вітром і течією. Її надутий живіт,
Повний водою, прогризений і подірваний,
Гуде, мов грот, під укусами зубів.

Вона дрейфує в море. Нептун її вітає
З уламків корабля, коли її ковтає море,

Вона зникає у зеленій глибині,
Спочивши у товстих обіймах спрута.

о

СНОВИДЕЦЬ У ЛІСІ

Від ранку спить він. Сонце червоним
Торкнулось рани його крізь хмари дощові .
З листя – повільні краплі. Ліс наче мрець.
Поміж дерев скрикує пташка крізь сон.

Мертвий спить у вічному забутті,
Овіюваний шелестом лісу. І черви співають,
Глибоко вгизаючись у щілини черепа,
Звуки роялю у снах його.

Як солодко снити після всіх мук,
Розпастися на світло й прах земний,
Не існувати вже, від всього відсіктись,
Відплисти хвилиною, неначе ночі подих,

До райху послулих. До підземного братства
Мертвих. До їхніх високих палаців,
Де картини плинуть довгими потоками,
До їхніх бенкетів, до тривалих свят,

Де темні вогні набухають у чашах,
Де золотом бринять струни безлічі лір.
Крізь вікна високі вони споглядають хвилі
На зелених лугах у бляклій далині.

Здається, він посміхається із порожнечі черепа,
Він спить, як бог, подоланий солодким сном.
Хробаки надимаються в його ранах
І сито повзуть вздовж багряного лоба.

Метелик злітає у яр. Він спочиває
На квітах. І втомлено схиляється
До рани, немов до великого келиха крові,
Котрий палає темно-трояндовим оксамитом.

о

* * *

І ти вже мертва? Груді ж іще здійсмаються,
Та це була тінь, котра обмітає їх,
Котра повзе у непевних сутінках
Від завіси, яка у вітрі нічному складками б'є.

Яке ж синє горло у тебе, із нього рвалися
Твої тихі стогони під тиском руки.
Це глибочезний відбиток задушення,
Як останню прикрасу, береш його у могилу.

Білі перса мерехтять високо угорі,
Тоді як мовчазна твоя голова – усе нижче,
І випав срібний гребінець із твого волосся.
Це тебе я так гаряче колись обіймав?

І це був я, котрий колись спочивав коло тебе,
З коханням шаленим і пристрасстю гіркою,
Який тонув у тобі, як у розпеченому морі,
Груди пив твої, немов сік виноградних лоз?

Хіба це я був, спалений люттю,
Неначе смолоскип пекельного божка,
Обвивав твою шию сп'яніло,
У ненависті неймовірних радощів?

Хіба це все було не просто диким сном?
А я такий спокійний, і десь далеко хіть.
Віддалені дзвони тремтять на районі,
І тихо тут так, як буває у церкві.

Яке ж усе відчужене і дивне!
Де ти тепер? Чому ти це не скажеш?
— Її оголене тіло – холодне і ясне, мов лід,
У сьайві блідому блакитної лампи під стелею. —

Що змусило усе відбутися безгучно?
Мене накриває жах, коли вона лежить так тихо.
О, побачити б хоча б одну краплину крові.
Чим заколисана її голова?

Я хочу вийти звідси. — Він кидається геть з кімнати.
Нічний вітер, який шипів у косах покійниці,
Завмер, спинився. Вони війнули йому вслід,
Неначе чорне полум'я, котре у бурі гасне.

ПІСЛЯ БИТВИ

У паростках травневих — труп до трупа,
Їхні ліжка — на зеленій межі, на квітах.
Загублена зброя, колеса без спиць,
Залізні перекинуті лафети.

Із багатьох калюж парує чад кривавий,
Укрита бура колія то чорним, то червоним.
Білим надуте черево кінське,
Копита випростані у світанок.

Холодний вітер вистуджує схлипи
Вмирущих, а зі східних воріт —
Мерехтіння блідо-зеленого світла —
Вузька зав'язь скороминущої Аврори.

ДЕРЕВО

Побіля канави, на межі луговій
Дуб стоїть, старий і обдертий,
Дуплавий від блискавок, погризений бурею.
Терен і кропива обступили його чорною стіною.

Гроза збирається під вечір.
Він височіє в задусі, синій, неторканий вітром.
Холості блискавки сплітають вінок,
Спалахуючи в небі без жодного звуку.

Нижче бринять, кружляючи, зграйки ластівок.
Кажани метушливими роями намотують кола
Над голим суком, що доріс найвище.
Верх спалений блискавицею, неначе шибениця.

Про що думи твої, дубе, у годину грози,
На краю ночі? Про розмову женців
Ув обідню перерву, коли глек іде колом,
А складені коси дрімають у травах?

Чи думаєш ти про те, як колись давно
Повісили чоловіка у твоїй кроні,
Про мотузку довкола шиї, вивихи ніг
І синій язик, що звисав із розкритого рота?

Про те, як висів роками він там, щозими
Пританцьовуючи у крижаних вітрах,
І, мов дзвону язик, пожертний іржею,
Бився ув олов'яне небо.

ЛУЇ КАПЕТ

Барабани лунають у колі попід ешафотом,
Що стоїть, мов труна, оббитий чорним сукном.
На ньому стоїть плаха. Відкрито косий отвір
Для тіла жертви. Гільйотина білим блищить.

Зі щент забитих дахів майорять червоні стяги.
Глашатаї викрикують ціни на місця коло вікон.
Навколо зима. Але народу стає спекотно,
Нарікаючи, він юрмиться і мусить чекати.

Здалеку чути шум. Він росте. Бушують крики.
З карети виходить Капет – забруднений,
Закиданий нечистотами, розпатланий.

Його швидко тягнуть нагору. В'яжуть.
Голова вже лежить на пласі. Свист леза.
Кров'ю шия плює, затиснута в отворі.

МАРЕНГО

Чорно-блакитні Альпи, холодна рілля,
Гуде південна буря. В густій завісі хмар
Сіріє поле. Колосальний, нечуваний жаж
Стискає днину цю. І дихання природи.

Лупить кулак. Внизу Ломбардія
У мертвій тиші. Ані трав, ані дерева.
Очерет мовчить у порожньому просторі.
Жоден птах не блукає в приземнім повітрі.

Удалині видно віз – там, де поволі
Нижчає пара мостів. Чути попереду
Глухий водоспад. І знов загрозливо мовчить

Фатум днів оцих. Білосніжна куля —
То перша з гранат. Різко здійснюється
Битва над преріалем другим.

о

РОБЕСП'ЄР

Він бурчить сам до себе. Очі втупились
У теліжну соломку. Рот жує білу піну.
Він її заковтує через щоку.
Його боса нога висить між двох дошок.

На кожній вибоїні він підлітає угору.
Ланцюг на руках бубенчиком брязкотить.
Чути радісний і пронизливий регіт дітей,
Котрих їхні матері здіймають понад юрбою.

Йому лоскочуть ногу, він не помічає.
Спинився віз. Він дивиться і бачить –
Наприкінці шляху чорніє ешафот.

На сірому немов попіл чолі проступає піт.
Рот перекошило в жахливій гримасі.
Чекають крику. Але не чути ані звуку.

СТІКС

I

Сирій туман, непідвладний жодному вітру.
Отруйна мла нестримно насичує долину.
Бліде світло сяє у володіннях мертвих,
Тьмяне, немов очниці у черепа.

Моторшно котиться там Флегетон*,
Неначе тисяча Ніагар – його ревіння.
Ущелини здригаються від криків,
Вогненні потоки впадають ув ураган.

Вони палають білим від мук. Як камені
Прокочуються вниз по ріці у каламутнім жарі,
Як розламані брили прадавньої криги,
Так шматує їхні тіла рух потоку.

Вони скачуть одне на одному, голі і дикі,
Роздуті, неначе гриби, від похоті та люті.
Пекельний хорал пульсує у такт
Від підніжжя до гребеню греблі.

На жирному старигані верхи скаче
Оголена баба із чорними патлами.
Її лоно і груди заклично розчахнуті,
Вони жадають проклятої зграї.

Тоді завиває хор у мазохістському кайфі.
Відлуння котиться в червоній катаракті.
Підводиться гігантський негр і хапає
В обійми чорних грудей – біле тіло.

Безліч очей слідкують за боротьбою,
Упиваючись шалом жаги. Він реве в натовпі,
Коли коханці тонуть у вогненному потоці,
Мов божества в гарячому пурпурному болоті.

II

Уникаючи вічної заспаності небес
І павутиння, що, мов той плющ,
Укрило вже кирпатих херувимів,
І тихої сумирності, масної наче нафта,
І жебраків зледачілих в кутках,
І Трійці, що під співи старих дів
Спить собі на канапі,
Усього величезного шпиталю для голоти, —
Ми прокляли себе самі, прийшовши
На цей просторий і пустельний острів,
Котрий між хвиль стоїть корабельним кілем,
Аби всю вічність до кінця кінців
Вдивлятися в жахливі, гігантські потоки.

3

Флегетон – як і Стікс, одна з п'яти річок інфернального світу в грецькій міфології.

ХМАРИ

Ви є душами мертвих, котрих до річки,
До перевантаженого човна безтілесних
Веде посланець. Ваші крики лунають
Крізь бурі ревіння в диких потоках дощу.

Прапор Смерті пересувається валкою.
Армійська колісниця провозить герб.
Жахливою білістю відблискують полкові стяги,
Котрі норовлять ударити в небокрай.

Наближаються ченці, які ховають у долонях
Заупокійні лампади, ідучи у процесіях.
На мертвих плечах височіють трухляві труни.
Мертві випростано у них сидять.

Потопельники йдуть. Тіла ненароджених.
Повішені – із синявою довкола ший.
Померлі від голоду на далеких морських островах.
Обвиті навколо шрамами чорної смерті.

Діти йдуть у складі валки мерців,
Притьмом біжать. Паралізовані поспішають вперед.
Костури сліпих намагають дорогу,
Тіні крикливо йдуть за мовчазним вождем.

Як геть відлітає, танцюючи, листя у пащі вітру,
Як сови снують у чорнім польоті,
Так котиться стрімко небачений потяг,
Червоний від блиску проміння чималих смолоскипів.

Музики барабаняють в черепи,
І як білі вітрила здіймаються, в'ються,
Так надимаються сорочки виконавців.

Вони зливаються у хор вигнанців.

Пісня потужно лунає там в муках,
Перед котрою сяють крізь ребра серця.
Там іде зграйка із гнилими голосами,
Із неї височіє хрест у полиняле небо.

Розп'яття принесли туди.
Здійняло це сум'яття серед мертвих.
Від моря лунають і від утроби народу
Ненастанні жахливі скарги.

Стало темно у сірих просторах повітря.
Смерть прийшла з величезними крилами.
Настала ніч, та хмари за хмарами йшли
І йшли – в Орка склепи бездонні.

СКЛЕП

Спочивають вони у великому смертному склепі,
Неначе сплять безгучно у порожніх трунах.
І очі Смерті дивляться на безголосі скрині –
Порожні і скупі на чорномармурових головах.

Їхні пальта повні пилу та павуків.
Віддавна замкнено їх у склепі.
Мешканців цих забуто. Роки течуть
Нерухомим потоком у затхлім повітрі.

Повітря обтяжене ароматами ладану,
Струхлявілих вінків, засохлого елею.
І в тріснутих саркофагах пливають зблиски
Смертних одеж, підточених тлінням.

Із пазу звисає тоненька дитяча рука,
Неначе воскова, така холодна й біла,
Забальзамована, вчепилась у стрічку
Оksamиту із зотлілого в пил букету.

Крізь маленьке віконце високо у пільмі
Блукає жовтавий блиск зимового вечора.
Його вузька смуга, сплівшись із блідим пилом,
Спочиває на сірому камені саркофагу.

Вітер розбиває віконце, із мертвих рук
Геть кудись забираючи хиренні вінки
І мете їх перед себе попід високими стінами –
До вічної тіні цього довгого й темного місця.

БАТЬКІВЩИНА МЕРЦІВ

I

Зимовий ранок запізнило сіріє вгорі.
Своїм жовтим тюрбаном здіймається на межі
Крізь тополі худі, що у бігу швидкім
Перед чолом його накреслили чорну стрічку.

Шумить озерний очерет. Шлях вітрів
Прориває його із першим промінням різким.
Північна буря солдатом стоїть серед поля,
Вибиваючи ритм у свій барабан.

Кістлявий кулак гучно розхитує дзвін.
Вулицею простує Смерть, неначе матрос,
Жовтими кінськими зубами закусивши
Сивої бороди мізерний жмут.

Стара і мертва жінка у череві тугім
Несе маленький дитячий трупик.
Він тягне до себе цицьку, мов гумовий шланг,
Яка без молока зів'яло обвисає.

Пара обезголовлених, які під зимним каменем
У темряві звільнилися від власних ланцюгів.
Голова під пахвою. У кризі* ранкового сяйва
Їхні шиї промерзлі — багряне скло.

* У цьому разі: у кризі = у льоді.

Крізь ясний ранок і зимовий день,
Де синява, де наче аромат троянд
Від квітів жовтих, понад полем і кущами
Колишеться сонце в мрійливім повітрі.

Старий череп вилітає зі склепу,
Окрилений вогненно-рудим волоссям
Довкола підборіддя і високо в повітрі,
Де вітер в'яже із нього палючу краватку.

Порожня печера ірже чорним ротом
Гостинно. Труп падають один за одним,
Провалюючись у жерло розверзте.
Могильна плита запечатує їх безгучно.

II

Повіки скрижаніли, вуха забиті
Пилом років, спочиває ваш час.
Лиш інколи кличе іще вас сон, стукаючи
Звідкись здалеку у вашу мертву вічність.

У небі, блідому мов сніг
І втопаному в камінь потягом років
Над вашим занепалим пам'ятником
Лілія проростає, оплакуючи вас.

Нічна березнева буря окропить ваш сон.
Місяць великий, котрий димує зі Сходу,
Глибоко зазирає у ваші порожні очниці,
Де судомно плазує добірний, білий хробак.

Тож ви далі спите, заколисані флейтою
Самоти і самотності, у пізній смерті світу,

Там понад вами великий пролітає птах
Із чорною зграєю – у жовту заграву вечірню.

Днів золотих вигинається міст у далеч
І звучить він неначе гігантська ліра.
Тополі шурхочуть траурним одягом
Уздовж шляху, над котрим уже звечоріло.

Струмками срібними залито край,
Палають безмежні далекі простори.
Сутінь встає, немовби темна пожежа,
Вздовж поїзда, що мчить у небесах.

Мертвий гай, і лавр, за стовбуром стовбур, –
Неначе племінь зелений, що вітер колише, –
Палають потужно вздовж небокраю,
Де виблякла зірка тріпоче крилами.

На колонаді, неначе ті великі гуси,
Засіли упирі, замерзаючи в стужі.
Вони випробовують силу кігтів залізних
І дзьобів своїх – на іржавім хресті.

Плющ вітає мертвих на брамі,
Яскраві вінки кивають із муру.
Смерть прочиняє ворота. Виходять нерішуче
Кістяки, перекочуючи голови свої з руки в руку.

Смерть стає на труну і заклично трубить.
Тоді черепи вилітають із надр земних,
Немов величезні хмари зі скрині мерця,
Бороди в них порослі зеленими мхами.

ЛЕТЮЧИЙ ГОЛАНДЕЦЬ

I

Немов дощем вогненным, сповнивсь океан
Чорнючим горем. Громадяться хвиль вали
Під вітром південним, що б'ється у вітрилах, —
Чорно й велично розмаяні в урагані.

Попереду летить птах. Його довгий пух
Скуйовджений вітрами, від того більша голова.
Водний морок, на правду безмежний,
Обіймає потужно помахом пари крил.
Повз Китай, де у жовтому морі
Драконячі джонки колишуться біля міст,
Де феєрверк облітає небо
І перед храмами б'ють в барабан.

Дощ женеться за ним, ледь добризкуючи
До його мантії, здибленої від бурі.
На щоглі, що стоїть за його плечима,
Він чує годинник мертвих, що без угаву б'є.

Личиною мертвої вічності
Його обличчя заморожене порожнечею.
Худий, неначе ліс, обгризений вогнем.
Мов темний попіл, мигтить мерехтливо час.

Роки переорали його чоло,
Яке, як дерево, несе на собі кору.
Сиве волосся, розметане зимовим штормом,
Стоїть вогнем довкола скронь камінних.

Гребці присохли до своїх весел,
Неначе мумії поснули уздовж лав.
І їхні руки – довгі, мовби коріння,
Проросле у трухляво-прогнилий борт.

Їхні коси, неначе берети, огортають
Кожну з голів, що колишеться вітром.
А на шиях тонких, ніби тростини,
Висить у кожного великий амулет.

Він кличе їх, вони не здатні уже чути.
Осінь виплекала мох у їхніх вухах,
Він зелено нависає, танцює у вітрі –
Туди-сюди по ссушених щоках.

II

Похмурий фантоме, вітає тебе поет,
Котрого тінь кохання в ніч веде,
У підземельний монструозний храм,
Де чорний вихор роздмухує лампаду –

Вона мерехтить тихо, як розбите серце,
Тугою подірявлене, хворе від горя,
Котре навіть у смерті – мов чорна мідь,
Дрижить на довгих ланцюгах.

Його багряне сяйво палає понад склепами.
Навпроти віттаря колінкує ченець.
Двоє кинджалів – в його голих грудях.
Любов безутішна під ними кипучо тліє.

Чорними штольнями никає привид.

Він сліпо ступає за ним, де пливуть чорні тіні,
Місяць на лобі скорботно зблискує,
Чує він голоси тих, що проходять повз –

У порожній ґрунт, що від мук набрякає,
Приглушено далекий водоспад
Шумить на стіні, і гіркі скорботи
Звиваються вихором по довгих сходах.

Удалині йде смолоскипна валка через браму,
Труна хитається на плечах носіїв,
Повільно крізь довгастий коридор
Під траурні мотиви пропливає геть.

Хто спочиває там? І хто помер? Змучені
Звуки флейти мандрують через проходи.
Темне відлуння кличе його ізнов, де вже
Тиша відпочиває у здичавілому місці.

Сірість півночі ледь просвітлена
Свічкою жовтою, і вітер виє собакою
Удалину, по вуличках здіймаючи
Могильний порох, що лежав на споді.

Безмежна печаль. Самотою вночі
Блукає ходень між високих стін,
Де угорі камінний сволок темний,
Сузір'я мчать в магічному візерунку.

КВІТЕНЬ

Перші паростки зелені, зволожені дощем,
Тягнуться у зникому даль невисокого пагорба.
Дві великі ворони наполохано спурхують
В бік бурих заростів терну в зеленім яру.

Немов нерухомі хмарки понад морем у штиль,
Спочивають так гори позаду серед блакиті,
Дощ дрібний на них сіється,
Немов срібна вуаль, тонка і тремтливо-сіра.

о

НАЙДОВШИЙ ДЕНЬ

Це був найдовший літній день,
Лягло на шию твоє каштанове волосся,
Неначе золото, немов шовки добірні.

Ніжною рукою ти взяла мене тоді.
А за тобою бринів легкий пісок
Ґрунтової дороги між пасовиськ.

Лився блиск з усіх дерев.
Скакала ти в ельфійськiм танці
Понад черленими просторами.

Кущі довкола мене пахли так,
Як то буває лише на верхівці літа —
Скромно і вдячно.

о

СПОКІЙНІ

Ернсту Бальке

Старий човен, котрий у тихій гавані
Колишеться на ланцюзі у пообідді.
Коханці, поснули від поцілунків.
Камінь лежить на зеленому дні джерела.

Піфійський спокій, немов дрімота
Богів-олімпійців після довгої учти.
Біла свіча, що знебарвлює мертвих.
Лев'ячі голови хмар над долиною.

Скам'янілий смішок придурка.
Запилюжений глек, у якому ще є аромат.
Розбита скрипка — долі* серед барахла.
Ліниве повітря перед грозою і штормом.

Вітрило, що виблискує із обрію.
Запах дикого лугу, що манить бджіл.
Золото осені вінчає стовбури, листя.
Поет, який споглядає люті ідіотів.

о

* У цьому разі: долі = внизу, на підлозі.

КОЛУМБ

12 жовтня 1492

Кінець солоному повітрю, пустельному морю,
В якому бушують вітри з чорним гулом.
Кінець великій порожнечі горизонту,
З-за котрої поволі Місяця м'яч виповзав.

Вже злітають із вод величезні птахи,
Бринять у блакиті крилом дивовижним.
І білі гіганти-лебеді з сумирно-прозорими
Перами, чий звук солодкий мов арфи.

Інші зірки вже пірнають там угорі,
Німі наче риби, рухаються у небесах.
Моряки натомлені поснули, сп'янілі
Вітрами, важкими від палючого жасмину.

Попереду на бугшприті дрімає генуезець
У ніч, де біля ніг його палають квіти
В зеленій воді, – тонкі наче келихів скло,
І глибоко на дні – білясті орхідеї.

У хмарах ночі відбито великі міста,
Далеко-далеко – в золоті чистого неба,
У зниклій, мов сон, вечірній заграві
На золотих дахах мексиканських храмів.

Хмарна вистава розтанула в морі. Але вдалині
Біле світло тремтливо сяє з води.
Вогник малий і ласкавий, неначе зірка.
Там мирно спить іще Сальвадор.

НА ПІВНОЧІ

Бурі вітрила надимаються на тросах,
Баржі борознять сріблясто-сіре море.
З бортів чорні сіті звисають, важкі
Від тулубів у лусці і червоних плавців.

Вони вертають додому, до пірсу, де місто димить
У сутінковій млі і прилеглому мороці.
Вогні будинків розпливаються непевно,
Немов червоні плями ширяться в темних водах.

Море лежить вдалині кам'яною плитою,
На синьому Сході. Із денного чола спада
Вінок багряного листа, адже день
Схиливсь на коліна в бік течії, п'ючи світло.

Бринять хмарки золотаві у далях
Від блиску бурштинного переліску, що пірнає
У втрачену глибіню, коли куріють сутінки,
У них він розпросторює жовте гілля.

Поміж гілок висять втонулі мореплавці.
Пливуть їх довгі патли, наче водорості.
Зірки, що сходять із зеленової ночі,
Мерзлякувато починають свій похід.

ЗИМА

Сніги блакитні лежать на рівнинному краї,
Тягнеться зима. І стрілки дороговказів
Немов із простягнутою рукою, показують
Одне одному мовчання фіолетового обрію.

Тут, на своєму шляху в порожнечу, зійшлися
Чотири дороги. Низькі дерева голими стоять,
Неначе жебраки. Багрянець горобини
Блищить непевно, мов пташине око.

Спинились на мить погомоніти гілками.
А далі – знову вперед, у самотність
На Північ і Південь, на Схід і Захід,
Де куций день знебарвлює зимову пору.

Високий кошик із надтріснутим плетивом
Залишився після жнив на орному полі.
Білобородий як солдат, що після бою
Секотного дня над мертвими несе варту.

Сніг стає бляклим, минає день.
Сонце дихає важко із небосхилу,
А крига, що йому сміється з вулиць,
Палає червоним, неначе племінь.

ВЕЧІР

День потонув у пурпурнім багрянці,
Біла річка тече – неймовірно прудка.
Вітрило пливе. Височіє в човні
При масивнім кермі силует.

На усіх островах височіють осінні ліси –
Червоними верхівками в ясний простір.
І з ущелин темної глибини долинає
Відлуння хащів, мов шелест кіфар.

Розлилася на Сході сутінь,
Неначе сине вино із перекинутої тари.
А вдалині стояла, закутана в чорну мантию,
Висока ніч на вкритих тінню котурнах.

ОСІНЬ

Фавни усі виступають з лісів,
Осінній хор. Величезний вінок.
Тримаючись за руки, радісно скачуть вони,
Танцюючи, у долину під звук баранячих рогів.

Шкіра на стегнах тремтить від стрімкого руху,
Вкрита білими й чорними цятками, неначе в козла.
Із тім'я міцного короткі ріжки стирчать угору
Понад черлено-багряним листям винограду.

Тупочуть копита, підбадьорювані горнами.
Тирс лунко б'є по виступах скель.
Пеани звучать на осяяних сонцем галявах,
Здиблено груди з кошлатою чорною шкурою.

Лісова звірина утікає від шуму,
Поспішає вперед у довгих стрибках.
Над їхніми лобами метелики літають,
Сп'янілі ароматом від квітів і стебел.

Вони наближаються до струмка в оточенні очерету,
Котрий шелестить крізь луги, пропускаючи їх.
Вони стрибають копитами в його хвилі,
Відмиваючись начисто від лісового болота.

Очеретяними флейтами звучать роти дріад,
Котрі живуть на луках серед гілля.
Фавни дивляться вгору. Спины блищать від купелі –
Бурі, неначе шкіра, мокрі, ніби від масла.

Вони дико ревуть, повзучи гілками.
Їхні члени роздуті від пристрасті.
Ельфи тікають геть, де мовчання іще

Утримує полуденний сон на золотих горбах.

о

ХРЕСНА ХОДА

О краю широкий літа і вітру,
Хмарок невинних, що йому належать.
Де визріває пшениця і снопи
Жовтого жита сушаться у скирдах.

Земля сутеніє від розмаю ароматів,
Від зелених вітрів і кольорів маків,
Які схилили важкі голови на стеблах
І палають удалині із високих снопів.

Польова дорога піднімається напівколом,
Де світлі хвилі звожують білу гальку.
Водорості тягнуться геть подалі,
Сяючи зі струмка на сонці.

Над мостом, хитаючись, здійсмається перша хоругва.
Вона палає золотом і багрянцем. Її бічні кінчики
З обох сторін тримають причетники-каштеляни
У виношених стихарях, побляклих від пилу.

Чути наспіви. Молодший клір крокує.
Із головами непокритими вони ідуть попереду прелатів.
Під сопілки лунає меси спів. Благодатні, побожні,
Старі пісні мандрують понад посівами.

У білих одежинках йдуть, співаючи, діти.
Вони несуть вінки маленькі у волоссі.
І хлопці, махаючи кадилами півколом, —
У святкових шликах і червоних сутанах.

Церковні ікони вийшли із віктарів.
Рани Марії ясно палають на світлі
І наближається Христос, строкатий від квітів,
Котрі бережуть від сонця жовтий і дерев'яний лик.

Під балдахіном поблискує мітра єпископа.
Він крокує, співаючи, із дароносицею.
Луна дияконських високих голосів
Летить у дальню даль через рілля полів.

Ковчежців віє блиск довкола давніх мантий.
Кадила куряться і зілля у них тліє.
Вони тягнуться крізь пишноту полів просторих,
І матовіший блиск лежить на вижовклих хлібах.

Процесія меншає. Спів віддаляється.
Вони прямують назустріч зеленому лісу.
І він розкривається їм. Блиск втягується
В бір, де тиша золота дріма на темних тропях.

Приходить полудень. Спить просторий край,
Глибокі шляхи, де блукає ластівка,
І млин стоїть на небокраї,
Вічно хапаючись за білі хмарки.

ДЕНЬ

Храмовий пил Пальміри, здійнятий вітром,
Шепотить поміж зал у години
Порожнього полудня, де Сонце удалині
Спочиває серед блакиті, золотий подих пряде.

Золотий полуденний пил – немов дим
Серед блиску пустель, як шовковий намет
Величезної площі. Дах, цілий світ.
Немов далекі флейти, звучить зефіру подув.

І тихо співає пісок. Проте нестримно
Ширяє світло вгорі. Трояндовий аромат Дамаску
Хвилею вривається у повітря,
Неначе племін, який розрізає ефір.

Кривавий сік білих биків шумує
Із вітарів, де коло народне
Відчуває кривавий дощ, його шик,
Що рубінами оздоблює їхні тоги.

Танцівник у блакитнім багрянці полудня
На білій плиті танцює, сп'янілий від променів.
Світло зникає. Тоне Ліван –
Оселя кедрів, віддана Богу.

І день мчить на Захід. Глибоким золотом
Заповнено західний небосхил:
Круглий щит Бога, що прикриває
Утікача. Синій султан його шолому котиться

У далекі шторми на обрії,
До моря, до низки перлів – його островів.
Він поспішає туди, де Іда скеляста

В дубах шаленіє і гуркотить Геллеспонт.

І геть від краю вод – до вечора зеленого.
Лунає звуком тулумбасів його крок
На крутосхилах Осси. Вздовж Трої очеретів,
Багряними лісами ступає м'яко черевик його

Пурпурний – на оксамит лугів. І за вогнем,
Який летів ув Аргос, він крокує потужно
В Халкіді. Море шумує внизу,
Поза межами гротів – зелених і кам'яних.

Над морем і сушею він здійняв руку,
Вона височіє – темна, немов попелище.
Подих його наповнює води чорною млою,
Біла паша лиже червоні підшви.

До Марафону тягнеться кант його мантиї,
Фіолетова смуга, де мушлі ріг уже
Закликає на пляжі мерців там, попереду –
Нептун трубить із білої піни прибою.

Червоні стяги труб збиває вітер
Крилом із ніг його. На березі
Далекої Еліди, де ночі супутник
І щитоносець Місяць заступає на темну стежку.

СМЕРТЬ ЗАКОХАНИХ

Крізь брами високі простерлося море
І золотаві стовпи хмар, де ще бариться
Пізній день на світлому небокраї
І далеко внизу морські простори мріють.

«Забудь печаль, вона затонула
У віддаленій грі води; забудь і про часи
Минулих днів. Хай вітер на вушко тобі
Наспіває свою тугу, не слухай його зажуру.

Облиш плачі. У підземеллі мертвих,
У країні тіней скоро ми із тобою замешкаєм
І спатимем вічно внизу, у глибинах,
У потаємних демонських містах.

Нам самотність закрие там очі.
Ми не чуєм нічого у наших просторах покоя,
Лиш рибок, що ковзають в нас крізь вікна,
І тихий вітер між коралових дерев.

Ми залишимося вічно одне коло одного
У тінистих лісах на дні.
Єдина хвиля нас затягне темним,
Єдині сни питимем з вуст в уста.

Смерть лагідна. Вона дасть нам Батьківщину,
Котрої не дасть ніхто. Вона м'яко нас віднесе
У своєму пальто в темний склеп,
Де вже численні сплять у тихім царстві.»

Морська душа заспіває пісню порожньому човну.
Він рухається геть як забавка глухих вітровихорів

У самотності моря. Океан
Громадиться вежею у чорну, сліпу ніч.

В високих хвилях блудить корморан,
Сіючи темні сні із зеленого пір'я.
Попід водою — мертвих валка.
Вони спливають квітами блідими.

Вони занурюються глибше. Море зімкнуло рот
І міниться білим. Лиш обрій тремтить, немов
Орлині крила птаха, котрий подалі від гріха
Блакитні пера топить у морському вечорі.

о

ОФЕЛІЯ

I

У волоссі – гніздо юних щурів річкових,
Руки з каблучками серед течії - неначе плавці,
Таким чином дрейфує вона крізь тіні
Великого, прадавнього лісу, котрі лежать у воді.

Останнє сонце, що блукає в пітьмі,
Глибоко западає в ковчег її мозку.
Чому померла? Чому така самотня
Пливе у водах, захищених папороттю і травою?

Вітер стоїть між щільних очеретів. Він сполохує,
Неначе рукою, зграйку летючих мишей.
Темними крилами, вологими від води,
Вони в'ються, мов дим, над тьмяним потоком.

Немов нічні хмари. Довгий, білястий вугор
Проковзує понад її грудьми. Черв-світляк
Сяє у неї на лобі. І верба плаче над нею,
Над її мовчазно-німою мукою.

II

Жито. Посіви. Червоний піт полудня.
Жовті вітри полів спокійно дримають.
Вона постає немов птах, що хоче заснути.
Лебедині крила білим вкривають її.

Блакитні повіки кидають ніжну тінь.
І під ясно-блискучі мелодії кіс

Сниться їй кармазиновий поцілунок
Вічного сну в її вічній могилі.

Повз, повз. Там, де понад берегом
Шумний звук міст. Де крізь греблю рветься
Білий потік і шириться відлуння
Просторами, у котрих замовкає.

Гудуть переповнені вулиці. Дзвін-передзвін.
Машинний скрегіт. Боротьба. А західніше нависає
Тьмяна заграва вечора між вікон сліпих,
У котрій кран орудує гігантськими руками.

Із чорним чолом, мов могутній тиран,
Молох, перед яким колінкують чорні слуги.
Тягар важких мостів, котрі за собою тягнуть
Ланцюги і жорсткі чари понад течією.

Невидима, вона пливе під прикриттям ріки.
Але там, де вона дрейфує, вдалині мчать юрби
З великими крилами із безпросвітної туги,
Яка розпросторює тіні обома берегами.

Повз, повз. Ось темряві в жертву
Літо заколює день запізнілий, призахідний,
Де між темної зелені луків стоїть
Серпанкова втома далекого вечора.

Течія мчить її далі, потоплену,
Крізь гавань скорботну декількох зим.
Вниз по часу шкалі. Крізь вічності,
Де обрій димує, неначе вогонь.

ПРОФЕСОРИ

Сидять учотирьох за зеленим столом,
Як в шанцях – за високими краями.
Вони лисо налягають на фоліанти,
Неначе на падло старий кальмар.

Деколи здіймаються руки, обгиджені
Чорним чорнилом. Губи їхні ворущаться,
Але без звуку. Колишуться язики,
Немов хоботи, понад римським правом.

Інколи ж вони виглядають розмитими
Тінями вдалині на вибіленій стіні.
Тоді голоси їхні чути неначе здалеку.

Раптово роззявлена паща. Пінна буря
Зі слини. І тиша потому. А берегами сторінки
Повзе параграф – зелений хробак.

ІНФЕКЦІЙНИЙ ШПИТАЛЬ

I

Бляклий ряд простирадел, безліч ліжок
Розпливаються між голих стін палати.
Усі хвороби, немов хирляві маріонетки,
Шпецерують коридорами. Кожен пацієнт

Має свій перелік. І крейдою білою
Ретельно занотовані їхні муки.
Гарячка як грім. Їхні нутрощі
Палають як вулкани. Витріщено очі

У стелю, де пара здоровенних павуків
Витягують зі своїх черев довгі нитки.
Хворі сидять у своїй холодній білизні
І виставленими вгору коліньми – піт.

Вони обгризли нігті на своїх руках.
Зморшки їхніх лобів, що палають багряним, —
Неначе сірі до жаху борозни на ріллі,
На якій зацвітає ранній світанок смерті.

Вони витягують свої білосніжні руки,
Здригаючись від холоду й німуючи із жаху.
Вже чорною каруселлю крутиться мозок —
Від вуха до вуха, швидким приголомшливим вихором.

Далі за їхніми спинами розлом позіхає чорнотою,
І з потинькованої набіло стіни простягається рука.
На їхніх гортанях стискається вона —
Повільна, тверда та кістлява.

II

Насувається вечір похмурий. Вони тупо сидять
У затінку своїх подушок. І туди заповзає
Крижаний водянистий туман. Слухають приглушені
Літанії мук, які долинають через палату.

Гарячка проповзає їхніми постелями,
Немов восьминіг — повільний, великий, жовтавий.
Вони вдивляються в нього, зацікавлені від жаху.
Їхні очі стають біло-тьмяними.

Сонце мучить себе на порозі ночі.
Вони шморгають носом. Страшений жар.
Вони розпалили великий вогонь,
Його червона межа розбухає, наче міхур.

На їхньому даху сидить чоловік на стільці
І погрожує хворим залізним прутом.
А під ними в спекотнім болоті риють
Негри глибоку, білу могилу.

Трупарі йдуть поміж палатних рядів
І висмикують швидко мертвих з ліжок.
Решта хворих перевертаються до стіни
Із криком страху, огидним служником мерців.

Дзижчать москіти. Повітря починає
Плавитись від жару. Червоним зобом
Пухне шия, немов у неї затікає лава.
Вогненною кулею гуде голова.

Вони вириваються зі своїх сорочок,
Із просякнутих потом ковдр.

Їхні худі тіла, голі до пупа,
Похитуються у такт гарячковим видінням.

Пліт Смерті кермує крізь ніч сюди
Крізь морське місиво і темне болото.
Вони наслухають стук її костура
І відлуння його внизу, на брамі бараків.

До одного з ліжок приносять Причастя.
Піп помазує хворому лоба і рот.
Стравоходом, котрий палає як від вогню,
Мучівно проштовхується просфора.

Пацієнти вслухаються зі своїх позицій,
Неначе жаби, в червоних плямах від світла.
Їхні ліжка — неначе мегаполіс,
Укритий таємницею чорних небес.

Священик співає. Страхітливою пародією
Прокаркують вони за ним слова молитви.
Вони гучно регочуть, здригаючись від кайфу.
Вони тримаються за роздуті реготом животи.

Піп стає на коліна побіля ліжка.
Він пірнає по плечі у требник.
Хворий підводиться. В руці його
Розкручується колом гострий камінь.

Він розмахує ним і б'є. Широка пробоїна
Зяє у голові ксьондза, падає він навznak.
І замерзає крик його у вишкірі зубів,
Розверзтих широко в мить смерті.

СПЛЯЧІ

Якобу ван Годдісу присвячується

Тьмянішає тінями лоно води,
Палає світло глибоко внизу – червона цятка
На чорній утробі ночі, де бездонні глибини
Тонуть в собі. І з темної долини

Зеленим крилом понад темним потоком
Сон майорить, і дзьоб його – багрянний,
У ньому в'яне лілія, привітавши ніч,
Немов голова старигана – жовта і мертва.

Сон обтрушує своє пір'я неначе павич.
Видіння блукають ліловим подихом
Довкола крил його, як прозора роса.
Занурюється він у їхні хмари, в дим.

Великі дерева бредуть крізь ніч
Із довгими тінями, що мчать угору,
У біле серце сплячих, котрих стереже
Холодний Місяць, цідячи свою отруту,

Мов лікар з досвідом, у глибину їх крові.
Вони лежать – чужі, німі, ненависні
У темних снах, у прихованій злобі.
І їхні лоби стають безбарвними від цикути.

Дерево тінню охоплює їхні серця,
Занурює в них коріння, росте угору,
Висмоктуючи їх. Стогнуть вони від болю.
Воно здіймається на вежу ночі, на браму.

Сліпа тиша. Поміж гілок пролітає
Сон. І холодні крила його смугують
Важезну ніч, що лежить на сплячих
І білими обручами мук стискає чоло.

Він співає. Звуком недужої скрипки
Стрясає простір. Простує Смерть. Густе волосся
Летить за нею вслід. Хрест, попіл і жир –
Так малює вона свої плоди у зів'ялому році.

о

ЧОРНІ ВИДІННЯ

Вигаданій коханій

I

Ти спиш у темряві похмурої аскези,
Відлюдник в білосніжнім запиналі,
І локони твої гниють щоночі,
Вкриваючи щільно запалі очі.

Вуста твої — у кратерах, у карбах,
В окопних борознах цілунків мертвих.
І перші хробаки танцюють вздовж
Блідої скроні, побляклої від сирості нори.

Як лікарі встромляють довгасті пінцети,
Так хоботки пускають корені у плоть.
Тобі не встати з твого смертного одра,
Ти проклята, до болю нерухома.

Чорних небес похоронний великий дзвін
Кружляє тьмяним колом у зимі твоїй.
І душить він густим і непроглядним снігопадом
Усіх, хто в трунах унизу кричить і плаче.

o

II

Нічні базари мегаполісів удалині
Стоять довкруз, немов пожежі жовті.
І Смерть смолоскипом з воріт проганяє
Мертвих — у морок.

Немов величезний дим, із дзижчанням
І тихими скаргами, вони відлітають полями.
На перехрестях доріг сидять навпочіпки гуртом,
Блукають, неначе безридні, у чорному світі.

Назад оглядаються з голих дерев,
Закинуті туди вітром. Та їхнє місто
Для них — під замком. І в просторах порожніх
Буревій мете ними, немов ослаблими птахами.

Де місто для мерців? Вони воліють спати.
І от постає у суворій заграві
Світ потойбіччя — гавань притишених міст,
Де чорних вітрил розмай, човен за човном.

І віють чорні знамена довгими провулками
Вимерлих міст, замовклих у прокльоні
Від білосніжних небес — покинутих і забутих,
Де вічно гудуть приглушені дзвони.

Чорні мости відкидають жаскі, величезні
Вечірні тіні на темний потік.
І колосальних лагун червоний вогонь
Випалює повітря із пурпуровим ароматом.

Усі канали, котрі протікають містом,
Окреслені ніжно лісами із лілій.

На носах човнів, де лампи тліють,
Шкіпери височіють і вечір дрімає.

Немов крихкі золотаві корони довкруз лобів.
Темним коштовним камінням глибоких очей
Оточено бліді фірни високих небес,
Де Місяць пасеться в зеленім сяйві.

Стежать мерці зі своїх зимових дерев
За сплячими в їхньому ніжному царстві.
І жадання охоплює їх за межею
Багряних небес і лагідного вечора.

Тоді стрімголов Гермес, стрясаючи ніч,
Потужно летить як блакитна комета
В бік тверді, що здригається доглибно,
Йому співає мертвих розвіяна валка.

Вони уже близько до міст, де мають замешкати,
Де вітри золоті — в вечірньому польоті.
Де аметист воріт у глибочезних штольнях
Цілує крилаті шеренги їхнього довгого плину.

Срібні міста, що палають під Місяцем,
Обіймають їх розкішшю свого літа,
Де трояндами уже розцвітає на Сході
Ранковий багрянець посеред ночі.

III

Вони вітають тебе у чорній твоїй труні
І пурхають довкруг тебе весняним вітром.
Мов солов'ї, сумирним стогоном
Вони зворушують худу, бліду як віск.

Руками з оксамиту передають тобі вітання
Від моєї муки. Багряні, наче виноградний лист,
Цілунок їхні так бредуть до ніг твоїх ,
Звиваючись, мов голуби, довкруг твоєї смерті.

Вони махають над тобою смолоскипними вогнями,
Які, сполохавши, пробуджують чорнезну ніч.
Вони тобі вкладають в білосніжні руки
Камінні сльози, котрі я тобі приніс.

Аромати вони дістають із амфор,
Щедро обсипаючи всю тебе амброю.
І чорні кучері твої здіймаються біля небесних брам,
Немов хмарин понад зірками блиск слабкий.

Вони зведуть для тебе величезні піраміди,
Туди піднімуть твою чорну скриню.
Аби дивилась ти в шалено-дике сонце,
Котре темним вином шумує в твоїй крові.

IV

Сонце, осяяне квітами, спадає на твою голівку
Немов орел ширококрилий, і сонячних уст
Пурпурних сон зволожує рососою сліз
Твій білий саван.

Тоді ти виймаєш серце своє із білих грудей
І напоказ обходиш із ним мовчазну святиню.
І твій гордовитий вогонь зворушує райські
Небесні кущі, котрі поширюють славу твою —

У морі мертвих хвилями міцними.
І кораблі-гіганти твою обпливають вежу,
І їхні пісні бубнявляють, наливаються масою
Як хмари вечора м'які понад огромом моря.

І все, що я казав тобі у своїх мріях —
Проголосять ксьондзи трубним гласом.
І моря темні бухти почують голосіння
За тобою — м'які мов очерет і чорний мак.

V

Тьмяно освітлює Місяць німі простори,
Мов діамант, що тліє глибоко у надрах.
У локонів твоїх племенисті темні струмки
Закоханий він, зависаючи втомно понад містами.

Далі виходять усі мерці зі склепів своїх,
Заводячи коло тебе довгу процесію.
Пурхають у повітрі рожевим склом
Тіні, що палають внутрішнім вогнем.

о

VI

Ти все ведеш у бік таємних райхів.
І я йду за тобою вслід, скорботна яво,
Тримаю вічно бляклу твою руку,
Вона моїх цілунків чує лілію бліду.

І переллються вічності предовгі
Через мури небес і мертву країну,
І довгі тіні крокуватимуть на Захід,
Де вічно спочиває обрію стіна.

о

Літературно-художнє видання

Георг Гайм
ВІЧНИЙ ДЕНЬ

Випусковий редактор *Максим Солодовник*

Підписано до публікації 31.12.2020

Видавництво Eisenturm у Мережі:

<http://eisenturm.blogspot.com/>
<https://www.facebook.com/eisenturm>

Офіційні рахунки для допомоги проекту:

Приватбанк 4149 4991 1143 3171 (UAH)

для переказів у EUR: IBAN
UA453052990004731185616880875

для переказів у USD: IBAN
UA933052990004731185617038218

Bank: PRIVATBANK | SWIFT code: PBANUA2X |

Details of payment: Charitable aid

